

SOUTĚŽ DOKUMENTÁRNÍCH FILMŮ

Neveselý obraz dnešního světa

Letos jsem v rámci širšího výběru zhlédl tři sta třicet tři dokumentárních filmů. Až na pár výjimek to nebyla radostná podívaná. Válka v Iráku, AIDS a genocida v Africe, následky hurikánu Katrina v New Orleans, dětské pouliční gangy v San Salvadoru, bezdomovci, izraelsko-palestinský konflikt, přežívání ve slumech velkoměst a na chudém venkově.

Filip Šebek

Seznámíte se s osudy nejrůznějšími způsobem handicapovaných lidí: děti bez nohou vinou nášlapných min, lidí nevidomých, mentálně postižených, ale také odlišně sexuálně orientovaných. Bohužel nejen v sousedním Polsku či

ukazují na závažná témata, o kterých by se jinak jen málokdo dozvěděl a mohl tak pomoci. Přesto jsem byl překvapen, jak málo snímků řeší jiná než smrtelně vážná témata. A jak mnoho jich ve formálním zpracování rezignuje na nadhled, vtip a humor. Výpovědní hodnotu by tím rozhodně ztratit nemusely.

protože hlavní hrdina jejich formálně vytříbeného portrétu, devětačtyřicetiletý narkoman Toni, zemřel.

Hlavní postavy slovenského dokumentu Juraje Lehotského *Slepé lásky* jsou taky outsideri, ale jiného druhu. Jsou od narození slepí. V tomto citlivě poskládaném snímku ale dokazují, jak bohatý svět, možná barvitější než je ten náš, si dokáží vytvořit.

Silné ženy

V několika soutěžních dokumentech figurují v hlavní úloze silné ženské osobnosti. V případě krátkého snímku *Dámy* jsou to dvě staré maďarské sestry, které se v americké emigraci živí jako krejčovky. Sedmaosmdesátiletá Vali a devadesátiletá Mimi s nadhledem glosují zlomové momenty svých životů.

Také hlavní postavou dokumentu novozélandského režiséra Vincenta Warda *Děti deště* je značně letitá dáma – osmdesátiletá stařenka Puhi z maorského kmene Tuho. Byla matkou čtrnácti dětí, vyhlášenou krasavicí a jako ženu jí pro svého syna vybral samotný prorok kmene Tuho Rua Kenana.

To Ljuba, ústřední postava snímku *Matka*, má dětí jen devět. Poté co se jí podaří utéct před násilnickým manželem na venkov, pokusí se i přes vlastní zoufalou situaci adoptovat desáté dítě. Film je silným, syrovým, ale poetickým portrétem ženy, které se v neutěšené realitě současného Ruska daří předávat svým dětem lásku a žít důstojný život.

Do kategorie silných žen lze jistě zařadit i Janu Bokovou, významnou českou exilovou dokumentaristku žijící v Argentině. Její velmi osobní snímek *Bye Bye Shanghai* – druhý český zástupce v soutěži – se na pozadí osudů několika českých emigrantů i samotné autorky zamýšlí nad emigrací a dospívá k tomu, že kdo jednou odejde, už nikdy nezakotví.

Zapomenuté a neznámé hvězdy

V soutěži celovečerních dokumentů najdeme také výborně natočené snímky o pozoruhodných

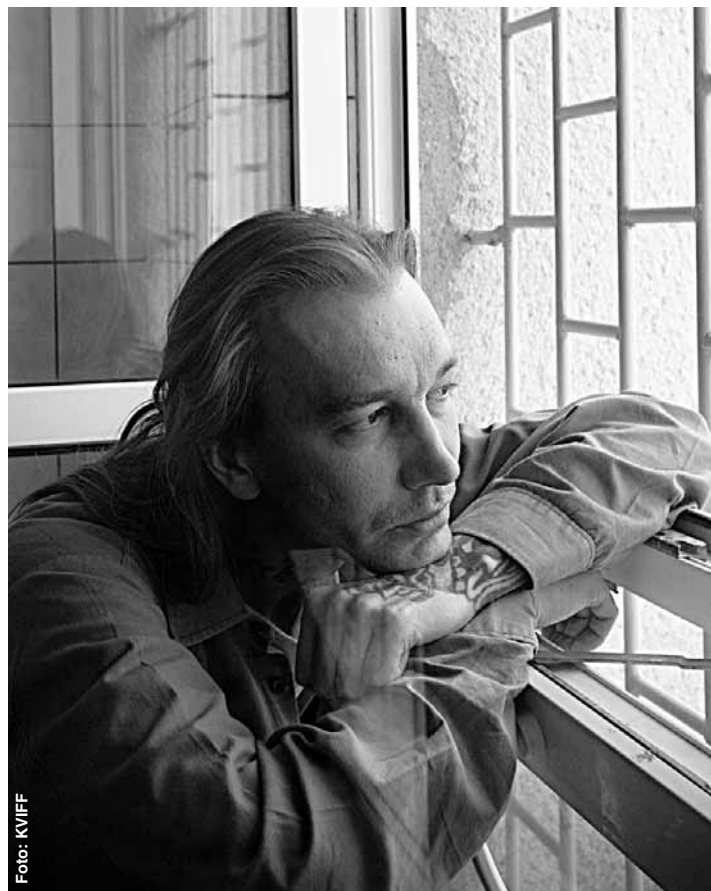
Jedno z devíti dětí Ljuby, hlavní postavy ruského snímku *Matka*.

osobnostech. Jednou z nich je litavský rodák Ladislav Starewitch (1882–1965), vynálezavá postava světové kinematografie. Pro slavné americké animátory bratry Quaye je Starewitch filmovým alchymistou, pro další odborníky, kteří v hravém portrétu *Cvičitel brouků* vystupují, filmovým pionýrem, který si všechny své triky

a fotografií, které si Petit a jeho spolupracovníci při „akci“ pořizovali.

Hrdinou íránského snímku *Cyanóza*, proloženého řadou výtečných animací, je pouliční malíř Jamshid Aminfar. Jako jediný se v ulicích Teheránu nebojí vystavovat, prodávat a tvořit svoje malby, které připomínají díla

Maďarský film *Ztracený svět* nám představí melancholickou náladu mizejícího okolí budapeštské přehrady Kopaczi. Nápaditě sestříhané záběry natočené v letech 1998 až 2007 výmluvně ilustrují, jak se v rámci rekonstrukce této části Budapešti zcela vytrácí zdejší kolorit.

René Plášil je ve vězení jako doma.

vzdáleném Jemenu je homosexuální společenským handicapem.

Oblíbeným tématem bylo také vyrovnání se s temnou minulostí, ať už v rovině celospolečenské (holocaust), nebo osobní. Samostatnou kapitolou jsou pak portréty „obyčejných“ lidí, od bulharské uklízečky v amsterdamských domácnostech přes polského kickboxera, turecké DJky až ke kanadskému masovému vrahovi. Znamé osobnosti zastupují Béla Bartók, Nanni Moretti, Andrej Tarkovskij, Fernando Pessoa či Amos Oz.

Je chválné, že dokumentaristé nastavují současnému světu nekompromisní zrcadlo a po-

Ale: jaké filmy z celkem 695 přihlášených dokumentů se tedy letos dostaly do soutěže?

Portréty outsiderů

Jedním z dvojice českých celovečerních dokumentů v soutěži je další časosběrný dokument Heleny Třeštíkové *René*. Režisérka dvacet let zaznamenává osud neopravitelného kriminálního a také osobitého spisovatele Reného Plášila na poutích mezi vězením a krátkými pobyty na svobodě.

To španělským tvůrcům Xavi-eru Baigovi a Óscaru Morenovi trvalo natáčení filmu *Dnešní den vypadá jinak* pouhých šest měsíců. Bohužel. Více nestihli,

Kresba: Marek Douša

v počátcích animace vynalezl sám.

Muž na laně je francouzský vizionář, pouliční umělec, kapesní zloděj a provazochodec Philippe Petit, kterému se v roce 1974 podařilo ilegálně přejít po ocelovém laně mezi newyorskými Dvojčaty. Výborně vystavěný dramatický snímek využívá množství autentických záběrů

Keitha Harringa či Edvarda Muncha.

Hvězdou španělského dokumentu *Hrdinové: K létání křidel netřeba* je pro změnu vyhlášený tranceový DJ a starostlivý otec, od narození bezruký.

Genius loci

Společným tématem trojice krátkých dokumentů je snaha o postžení specifického genia loci. V německém snímku *Vesmírná stanice* je oním výlučným místem zchátralá stanice pro výzkum kosmických paprsků, která leží na vrcholu arménské hory Aragaz. Tam pracuje šest lidí, naprosto izolovaných od okolního světa.

Pro holandsko-polský mladý pár se ve filmu *Jako v nebi* stal vysněným místem zapomenutý kout severního Polska uprostřed krásné, drsné přírody.

Všechno je relativní. Tvůrci dánského filmu nesoucího tento název se vypravili na různá místa světa a pokusili se zjistit, nakolik jsou obecně lidské vlastnosti závislé na životních podmínkách.

A ve velmi zábavném snímku od producentů *Bowling for Columbine* a *Fahrenheit 9/11* se můžete přesvědčit, do jaké míry se prostředí americké popkultury podepisuje na naší touze být za každou cenu *Větší, silnější, rychlejší*. ■

Verneovsko-zemanovské fantazie slepého učitele hudby Petera z filmu *Slepé lásky* se naplno rozjíždějí pod vodou.

Čaj o třetí

Česká televize, hlavní mediální partner festivalu, dnes pořádá první ze svých tradičních filmových čajoven.

Každý den od 15:00 v přízemí hotelu Thermal si můžete nad šálkem popovídat s tvůrci českých filmů. Prvním hostem moderátora Jakuba Železného bude dnes ve tři režisér Juraj Jakubisko.

V pondělí se na čaji zastaví Pusinky v čele se Sandrou Novákovou. Filip Renč a Karel Roden poddhalí zákulisí právě dotočeného filmu *Hlídač* č. 47 v úterý. Česká televize dnes také zahájí vysílání oblíbených večerníků. Denně od půlnoci se můžete v sále B hotelu Thermal těšit na pohádkové příběhy letošních čtyřicátníků Křemílka a Vocho-můrky. Akreditace ani vstupenky nejsou potřeba! PR